

Aan de fractie van D66

datum 17 juli 2025
behandeld door M. Smit
ons kenmerk 2025-0067158
doorkiesnummer
onderwerp Antwoorden op artikel 40
vragen D66 inzake
Fokker

Geachte heer/mevrouw,

Op 17 juni 2025 hebben wij vragen van u ontvangen over Fokker.
Hieronder geven wij de informatie m.b.t. de vragen weer inclusief de antwoorden.

Gegevens in de vraagstelling:

Onderwerp:

Gemeentelijke betrokkenheid bij bedrijven in internationale toeleveringsketens (casus Fokker)

Toelichting / inleiding

De D66-fractie hecht waarde aan mensenrechten en internationaal recht. Hoewel de gemeente geen rol speelt in buitenlands beleid, vinden wij het belangrijk stil te staan bij de gemeentelijke betrokkenheid bij bedrijven die opereren in mondiale toeleveringsketens.

Naar aanleiding van het militaire optreden van Israël in Gaza, waarbij F-35-gevechtsvliegtuigen worden ingezet, is er publieke discussie ontstaan over de toeleveringsketen van deze toestellen. Uit openbare berichtgeving blijkt dat Fokker, gevestigd in Papendrecht, onderdelen levert voor de F-35 die via de Verenigde Staten uiteindelijk in Israël worden ingezet.¹ In februari 2024 oordeelde het gerechtshof in Den Haag dat de Nederlandse staat de uitvoer van F-35-onderdelen naar Israël moest stopzetten, vanwege het risico op betrokkenheid bij schendingen van het internationaal humanitair recht.²

De gemeente Papendrecht heeft een bijzondere relatie met Fokker, vanwege verstrekte leningen die nog worden terugbetaald. Dat brengt een financiële en morele dimensie met zich mee. Met onderstaande vragen willen wij helderheid krijgen over de rol en verantwoordelijkheid van de gemeente in dit soort situaties.

Vragen

1. Kan het college aangeven wat de aard is van de relatie tussen de gemeente Papendrecht en Fokker, voor zover het betreft gemeentelijke financiering, leningen, erfpacht, vestigingsbeleid of andere vormen van betrokkenheid?

Antwoord:

De aard van de relatie is eenvoudig. Op grond van de samenwerkingsovereenkomst die in 2011 is afgesloten hebben wij grond van Fokker gekocht en die in erfpacht aan hen uitgegeven. Daarnaast hebben wij leningen verstrekt aan de CV's ten behoeve van de bouw van fabriekshallen en het hoofdkantoor. In de huidige collegeperiode hebben wij een aantal

¹ [NGOs seek Dutch export ban for jet parts that may go to Israel | Reuters](#)

² [Advies aan Hoge Raad: verbod levering F-35-onderdelen aan Israël kan blijven](#)

keren via raadsinformatiebrieven de samenwerking met Fokker geduid. Dat geldt voor de volgende raadsinformatiebrieven: D04.20240416, D08.20241128, D09.20250130 en D04.20250320. Raadsinformatiebrief D08.20241128 geeft een compleet beeld van de samenwerking met Fokker vanaf 2009 tot 2024. De samenwerking is formeel nog bevestigd in de raadsvergadering van 29 februari 2024. Wij zien geen aanleiding om de samenwerking met Fokker ter discussie te stellen.

2. In hoeverre acht het college het relevant of noodzakelijk om formeel of moreel te reflecteren op de relatie tussen de gemeente en een lokaal gevestigd bedrijf dat opereert in een internationale keten, wanneer sprake is van een directe financiële betrokkenheid, zoals bij Fokker het geval is?

Antwoord:

Wij achten het op basis van eerder gemaakte afspraken niet of minder relevant om formeel of moreel te reflecteren op onze relatie. Die discussie hebben wij in 2010 en 2011 gevoerd, waarna de samenwerking tot stand is gekomen via een meerderheid in de gemeenteraad, die op meerdere momenten daarna is herbevestigd (op 29 februari 2024 was het laatste moment van herbevestiging). De firma GKN Fokker maakt onderdelen (in Papendrecht onder meer bekabeling) voor de F-35, waar diverse klanten bij betrokken zijn. In lijn met de gebruikelijke gang van zaken rondom defensie producten, levert GKN Fokker deze defensie productie in naleving van export controles door de Nederlandse overheid aan haar Amerikaanse klanten. Daarmee volgt zij altijd de nationale overheid. Deze productie wordt uitgevoerd binnen een industrieel participatieplan dat de Nederlandse overheid met de producenten van de F-35 is overeengekomen. De verdere verspreiding en aanwending van deze defensie onderdelen die GKN Fokker heeft geleverd aan haar klanten, is geen zaak van Fokker.

3. Is het college bereid om, in het licht van de maatschappelijke actualiteit en de gevoeligheid van het onderwerp, het gesprek met Fokker aan te gaan om meer inzicht te krijgen in hun positie en om eventuele zorgen vanuit de samenleving te kunnen overbrengen en bespreken?

Antwoord:

Wij zien op dit moment geen aanleiding om vanuit de optiek die u schetst het gesprek met Fokker aan te gaan. Hetgeen Fokker in de basis produceert en voor wie hebben wij in de vorige vraag beantwoord.

4. Zijn er binnen de huidige gemeentelijke beleidskaders richtlijnen of afwegingskaders voor het aangaan of voortzetten van relaties met bedrijven op basis van maatschappelijke, juridische of ethische overwegingen?

Antwoord:

Binnen de huidige gemeentelijke beleidskaders kennen wij geen richtlijnen of afwegingskaders voor het aangaan of voortzetten van relaties met bedrijven op basis van maatschappelijke, juridische of ethische overwegingen. Elke vorm van samenwerking wordt afzonderlijk op zijn merites beoordeeld. Dit is overigens ook een heel lastig vraagstuk omdat in Nederland circa 1.000 bedrijven op de een of andere wijze betrokken zijn bij het leveren van (onderdelen van) wapensystemen. Soms is die betrokkenheid een heel afgeleide betrokkenheid.

Hoogachtend,

Burgemeester en wethouders van Papendrecht,
de secretaris, de burgemeester,

J.M. Ansems

M.J.M. van Driel